

Titogât ekap Paulonâ kulemgum pindip.

Sâm muyamuyage den sot mâsop den.

1 ¹Paulo nâ Anutugât kore a sot Yesu Kristogât Aposolo orâwan. Zâknâ gâsunimnâ zorat nep diŋ sâm nigip. A ambân Anutugât siŋgi sâip, zen den bonnâ nângâm, nângâm pâlâtâŋ kwâknangâbi sot diŋâ lubigât nep zo sâm nigip. ²Oi ândiândi kâtikkât siŋgi den, zo bonnâ. Anutuŋâ sarâ mân sâmap. Zâknâ mâruman hân mân muyageibân itâ sâip, “Ândiândi kâtik zengât siŋgi sâm kâtigian, zorat mambât ândibi.” ³Narâk mâte oi diŋâ zo sâm muyagemnâ Anutu kubikkubikziŋandâ nânâ sâm muyagibatkât nep diŋ sâm nigip.

⁴Nâ sot siŋgi âlip mem ândiet, Tito, gâgât ekap zi kulemgum gigan. Anutu Ibâ sot kubikkubikniŋâ Yesu Kristo, zekâren gâbâ um lâklâk sot um lumbe zo gâgâren zimbat.

Galem a sot a sâtŋâ, zengât den.

⁵Nep torennâ ziap, zo tuum nangâbangât op Keret hânân gâbarâwan. Oi dâgowan yatik Yesugât kâmut kamân dâp galem a gâsum sâlâpzângoban. ⁶A nâi, zâk tosa buŋâ, ambân kânok sot pâlâtâŋ op ândibap. Oi nan bârarâp zen den siŋgi âlip mem ândibi. Nan bârarâpnâ gulipkukuŋ sot zâizâiŋ buŋ ândibi. A yatâ zo nebân zâmbanban. ⁷A sâtŋâ nâi, zâk Anutugât nep a ândimappâ tosa buŋ ândibap. Zâk zâizâiŋ mân upap. Kuk laŋ mân upap. Too kâtik nem um gulip mân upap. Kâmbam kukuŋangât âknâle mân upap. Kât sikumgât âknâle mân upap. ⁸Zâk a buku otziŋgâm kut nâi nâi âlipnangât âknâle nângâmap. Sâkkât âknâle mân nângâbap. A târâraknâ. A hurat kwatziŋgâmap. Sâkkât kendon ândibap. ⁹Den bonnâ sâm dâzângowan, zo dâpnan mem ândibap. Oi zorâŋâ imbanâ pindi den bonnâ âlipnâ a kwâkâm ziŋgâm ândibap. Oi Kembugât den ku a, zengât den mem ge kwâpap.

Den ku a sot sarâ a.

¹⁰A donbep zen zâizâiŋ op ândime. Zen den yenŋâ sot sarâ sâm a um gulip kwatziŋgâme. Yuda a kâmurân gâbâ a nâmbutnâ umziŋ patâ

Mosegât den sîngi sânginjan ari sâkñandik Yesugât sîngi nângâme, zen zo yatâ op ândime. ¹¹A zo kât sikumgât opnâ den sarâ sâm a nâmbutnâ ambân murârâpziñoot zo um gulip kwatziñgâme. A yatâ zo, zengât lâuzinj doongunat. ¹²Keret a zengât den sâsân a nâinâ itâ sâip,

“Keret a zen sarâ sâme. Zen a konam op nalem nemñik ândime. Zuu bâlij yatâ kut nâi nâi lañ nime.”

¹³Den zo nânga bon uap. Zorat ko den kâtik dâzângona sîngi âlip târârak mem kâtigem kinbi. ¹⁴Zen Yuda a zengât den yennâ sot den ku a zengât den zo mân nângâbigât girem dâzângoban.

¹⁵A um salek ândimeñâ kut nâi nâigât nângâne salek opmap. Ka a nângâm pâlatânziñ buñ, zen nângânângâziñ sot umziñ sumunkoi kut nâi nâigât nângâne mân salekkomap. Wangât, umziñ sumunkoip, zorat. ¹⁶Zen itâ sâme, “Nen Anutugât topnâ nângâmen.” Sâtñak yatâ sâne orot mâmeziñâ kwâimbâmap. Zen bâlij mâme a. Den kukuñ a. Anutuñâ ziñgiri tepbâurep opmap. Den ku a zo, ziñ âlipñangât nep mân tuume.

A ambân patâ, zengât den.

2 ¹Gâ ko den âlipnâ ziap, zorat dâp dâzângom ândiban. ²Oi sânanâ a patâ ziñâ kendonbandon sot hâlâlu ândibi. Umziñ bimbi kwapi. Nângâm pâlatân sot buku orot zo mem kâtigem kinbi.

³Oi ambân patâ zo, zen yatigâk dâzângona sîngi âlip nângâm sarân mâme sot den umân pâpan mân sâmñâ too kâtik lañ mân nem ândiândi âlip zo wâratkum ândibi. ⁴Oi ambân sâk wâgân dâzângone ap murârâpziñ galem otziñgâm birañbi. ⁵Oi añun op lañ mân ândibi. Kendonbandon op mirin kut nâi nâi kubikñâ abârâpziñ sâtziñ lubi. A kândâtñan ândie zo, ziñâ ziñgitiñâ Anutu sâm bâlij kwapegât yatâ op ândibi.

A sigan sot kore a zengât den.

⁶A sigan yatik sâna kendonagom ândibi.

⁷Oi gikak kut nâi nâi âlipnâ zo op mâtâp tirâpziñgona eknâ yatik upi. Sâkñak mân tuuban. Kembangât den zo târârak wâratkum bonñik zo a ambân dâzângom ândiban. ⁸Den âlipnâ târârakñâ sâna kâsa zen nângâmñâ añun op Yesugât kâmut nen den mân sâm bâlij kwatningâbi.

⁹Kore a dâzângona patârâpziñ zengât den lum kore âlip otziñgâne sâtâre upi. Oi patâ zengât sâtziñan mân sâbi. ¹⁰Oi kâmbu mân op ândim kut nâi nâiziñ yen ek galem upi. Yatâ opnâ Anutu kubikkubikniñ diñangât neule âlip upi.

Sañgon kubikniñgipkât ândiândi âlipnâ ândinat.

¹¹A hân dâp âlip utnatkât Anutugâren gâbâ tânzângozângonâ, zo muyageip. ¹²Zorânâ betniñan mem kubikniñgi um kâtik zengât ândiândi sot sâkkât âkñâlê bâlijâ zo birâm ziren kendonbandon ândim Anutu zikñâ yatâ târârakñâ op

ândinat. ¹³Yatâ ândim Anutu patâ sot kubikkubikniñâ Yesu Kristo, zâkkât neule âsakñâ muyagei ândiândi âliprjan âinatkat um bâbâlañ op nângâm ândinat. ¹⁴Zâkñâ neñgât suupniñ mem bâlijan gâbâ mâkâningip. Oi zâkkât arâprñ op oññâ âliprjanğât nep tuum ândinatkat sanjon kubikniñgip. ¹⁵Gâ den zo dâzângom kubikziñgâm kâtigiban. A ziñ gâgât nângâne giginjâ mân upap.

Tirik Kaapumgâren gâbâ a uñakñâ âsagiwen.

3 ¹Gâ a ambân Yesugât kâmurân ândie, zen dâzângona a kutâ sot zâizâiñ hurat kwatziñgâm dinziñ lubi. Oi nep âlip top topñâ ziap, zo bâbâlañ op tuubi. ²Oi sâm bâliñ kwâkwat sot den sârek mân sâbi. Buñ kâtikñâ. Zen lumbeñ ândim a pisuk umâlep kwatziñgâbi.

³Nen mârumjan um gulip op den kom ândiwenñâ âkñâle top top, zorat kore op kuk sot um kâlak muyagem um kâsa op ândiwen. Nen yatâ op ândeindâ a ziñâ neñgât âkñâle mân op ândiwe. ⁴Ka Anutuñâ umñandâ gâsânângomñâ kubikniñgip. ⁵Nen târârak ândim nep âliprñâ ñâi tuuwengât buñâ. Um lâklâkñanğât op too sanjonniñgâm sâi Tirik Kaapumñâ ândiândi uñakñâ niñgip. ⁶Zâk kubikkubikniñâ Yesu Kristogât opñâ Kaapum niñgip. Zo bituktâ mân niñgip. ⁷Zo nen Anutugât mâteñan tosanin buñ kinñâ ândiândi kâtikkât sinji utnatkat yatâ otniñgip. Um lâklâkñanğât op yatâ otniñgip. Den zo perâkñak.

Den bon buñ, zo birâbi.

⁸Gâ itâ dâzângom kâtigem ândiban. “Anutu nângâm pâlâtân kwapmeñâ âliprjanğât nep tuum kâtigibi. Nep âliprñâ zo tuune a betziñan mimbab. Yatâ op ândine âlip upap.

⁹A zen den yen âragume, zo kândâtkubi. Sâkurâpziñ kutziñanğât den sot den sâm kwâkâyanğame sot den kâtikkât den sârek zo birâbi. Den top top zo yen, bon buñâ.”

¹⁰A ñâi den sâi kâsâpagome, zo sâp kânok mo zagât dukuna mân nâñgi birânjanğana zikñik ândibap. ¹¹Gâ nângat. A yatâ zo bâlijanğât nep tuumap. Orot mâmeñandâ tosanñâ sâm muyagemap.

Den murukñâ.

¹²Nâ Atemis mo Tikiko sângongua gâgâren gâi Nikopoli kamânân ga muyageniban. Nâ kamân zoren map narâkñan ândibat san.

¹³Apolo sot gurumin den nângânângâ a Zena, zet sângonzâkona hân ñâin âibabot. Mâtâpkât nalem zikâna mân kwakpabot.

¹⁴Kâmut gakârâpniñâ zen âliprjanğât nep tuum umziñ upap. Oi a nâmbutñâ pu utne betziñan mine nepziñâ zo bon upap.

¹⁵A nâ sot ândime, zen aksik gâ nângâgige. Gâgâren a buku otniñgâme, zorat sot den dâzângoban.

Kembugâren gâbâ tânzângozângon, zorân zengâren zimbab. Zo yatik.